

Võhma koolimaja vajab rohkem tähelepanu

Villu Jahilo,
kodu-uurija

Enn Tarveli uurimuses "Lahe-maa ajalugu" (Tallinn, Eesti Raamat, 1983) on kirjutatud, et Palmse asustuses on leitud 50 kivikangrut, mis paiknevad Võhma, Vatu, Tõugu, Uusküla ja Ilumäe küla põldudel. Need kivikalmed kinnitavad, et nende paikades oli asustus juba varasel metalliajal.

Need kivikalmed on suurelt osalt veel uurimata. Nende edasine uurimine võib meie kodu-ajaloolise teadmisi oluliselt täiendada.

Selles piirkonnas on tänaseni säilinud vanu kiviaedu ja hooneid, mille vanus on kuni 200 aastat. Silmapaistev koht nii uurimisobjektina kui ka uurimistööde tegemise paigana on Võhma koolimaja.

Koolimajast sai pastoraat

Teadaolevalt alustas kool Võhma külas tegevust 1823. aastal, olles sealjuures Palmse valla esimene ja ainuke kool. Õppetöö käis Palmse mõisa linnasterehes kahes ruumis, mil-

lest üks oli klassitoaks ja teine koolmeistri elutoaks. Nii oli see 1867. aastani.

1867. aastal valmis kohaliku rahva ühistööna koolimaja hariduse andmiseks selle paikkonna lastele. 1886-1919 töötasid koos samas koolimajas nii Võhma algkool kui ka ministeeriumikool.

Ministeeriumikooli lõpetamine oli vaheastmeks edasi õppima asumisel näiteks merekoolis. On teada kaugsõidukapteenid ja tüürimehi, kes olid õppinud Võhma Ministeeriumikoolis.

Üks selle õpetajatest, Leonti Tael (sünd 1871, surm 1949) on maetud Ilumäe kalmistule.

Kool töötas selles majas veel 1967. aastal, aga suleti õpilaste vähesuse tõttu. Koolihoone kuulub EELK Ilumäe kogudusele, kes kasutab seda pastoraadina. Seal on korter kirikuõpetaja jaoks.

Korterisse nr 1 on sisse registreeritud üks kodanik oma lapsega.

Kogudus on asunud hoonet korrastama. Ehitati uus katus ja korrastati elektrisüsteem, tehti remonti pastoraadis ja õpetaja eluruumides.

On vaja välja töötada meie koolimaja edasine hoonekasutuse perspektiiv, et uurida ja säilitada meie kodukoha ajaloopärandit ning avada see informatsioon ühiskondlikuks tarbeks.

Mis saab koolimajast edasi

Silmas tuleks pidada järgmist:

See hoone on meie piirkonnas esimene koolimajaks ehitatud hoone. Võhma koolimajas oli esimene piirkondlik hariduse andmise kolle alates 1867. aastast, see on tänaseks 135 aastat tagasi. See hoone on rohkem kui külakoolimaja, siin asus algkooli kõrval ka Palmse Ministeeriumikool, kust sai hariduse mitugi nimekat ühiskonnategelast.

Selles hoones asusid ka esimene Palmse vallamaja ja kohtumaja. Vallamaja ja kohtumaja olid alustanud tegevust 1860. aastal sealsamas kivihoones, koolimaja valmimisel asusid nad sinna üle.

Eelneva tõttu tuleks:

Töötada läbi arhiividokumentides Võhma Algekooli, Palmse Ministeeriumikooli,

Palmse vallamaja ja kohtumaja kohta käivad materjalid ning täiendada andmeid kohalike elanike mälestuste järgi, et kogu info avada ajaloolise väljapanekuna koolihoones;

Jätkata koolimaja remonti, ehitades pastoraadihoone lõplikult valmis, et oleks koht kogutud info väljapanekuks ja selle info kättesaadavaks tegemiseks kõigile huvilistele.

Samas peaks olema võimalus teenistus-koosviimiste korraldamiseks ja kasutada ka külalistetuba. Hoones tuleb leida korter majahoidjale-pere naisele. Täiesti võimalik oleks see ehitada katusekorruusele;

Väljastada hoone võõrandamine üksikisikule ja säilitada ta ühiskondlikeks vajadusteks. Hoone on seni kuulunud Palmse vallale, Võsu vallale, seejärel Vihula vallale ja kuulub nüüd EELK Ilumäe kogudusele. Ilumäe koguduse liikmed on ühtlasi selle koolihoone rajajate järeltulijad;

Koostada nende eesmärkide täitmiseks ajakava ja remondi-diplaan. Loomulikult tuleb teha ka kalkulatsioon rahaliste kulu-tuste kohta.